

Feiz ha Breiz

Kelaouenn vizek gant skeudennou

C'HOUEVRER 1932

Mari, roït d'eomp gwir c'houlou
Ma kerzimp gwell war ho roudou

Feiz ha Breiz

Kelaouenn viziek gant skeudennou
Renet gant Y.-V. PERROT

Koumananchou diouz ar bloaz. - Breiz. 13 lur	Embannou diouz ar bloaz : 1/4 pajenn 150 lur
Frans ha broioù stag outi . . . . . 15 lur	1/2 bajenn 275 lur
Evid ar re a zo e diavéz bro. . . . . 20 lur	1 bajenn 500 lur

Pa gemerer da nebeuta pemp Feiz ha Breiz diouz ar bloaz, pep niverenn a deu da 10 lur hepken

Evid ar c'houmananchou koulz hag evit an embannou skriva da :
M. Fr. GEORGELIN, administrateur, 4, rue du Château - BREST
C./C. Rennes 44-40

Kemennadurez d'hor c'houmananterien. - War golo an daouzekvet Feiz ha Breiz a en em gavo gant hor c'houmananterien, o fedimp, hiviziken, da baea, o unan, raktal, d'an A. Georgelin, 4, Rue du Château, Brest. C. C. 44.40 Rennes, ha neuze n'o devozo nemed eiz gvenneg vizou evit degas d'eomp o arc'hant, e lec'h eur skood, ma rankomp karga ar post da vont da c'houlema o arc'hant outo betek an ti.

Pemzek dez goude ar gemennadurez-ze, ma ne vez deuet netra d'eomp, e kasimp, dre ar post, ar paper da baea.

TAOLENN AR MIZ

Pegen galloudus eo ar bedenn hag ar bini-jenn, gant Y. U.	45
Eured Perig hag Aziliz, gant TINTIN ANNA.	48
Pesketaerien, gant YVONIG.	52
Itron Varia ar Joa, gant G. P.	62
Markiz Pontkalleg	66
E Roc'h Trevezel	68
Skolig an emglevadeg, gant E. ERNAULT.	69
Keleier ar miz, gant Y.-V. PERROT.	82
Leor an A. Gwilhou, gant PER HA PAOL.	86
Divinadennoù, gant PER HA PAOL.	87

DA BIOUS KAS AR SKRIDOU ?

Ar re a venn skriva pe embann eun dra bennak e Feiz ha Breiz a zo pedet da gas o skridou d'an Aotrou PERROT, Rener « Feiz ha Breiz »
Scrignac (Finistère)

Hadou potach ha brouskon, hadou bleuniou
Hadou dibabet eus ar gwella tiez

TI A. HUON

Savet e 1840

L. AUDREN, DEUT WAR E LERC'H
13, Straed Siam — BREST
Téleg. AUDREN-GRAINES-BREST Téléph. 5-35

BINVIOU - PESKETA
KERDIN - SIFELL A BEP SEURD

Brezoneg en ti **TI A FIZIANS** R. C. Brest 49

“ L'ULMINUCINE MOREUL ”

est le dépuratif tonique idéal contre les humeurs, les vices du sang, glandes au cou, faiblesse, la toque des enfants.

Donne aux enfants ce teint clair et rose, indice de la santé. Parfait pour les jeunes filles dans la période de transformation.

Indispensable aux personnes âgées qui se plaignent de fatigues, douleurs, retour d'âge.

35 ans de ventes toujours croissant sont la meilleure garantie de l'efficacité de ce produit qui a la faveur du public.

Mères de famille, ne vous inquiétez pas, tant que vous donnerez de l'Ulminucine à vos enfants, vous les mettrez à l'abri d'un grand nombre de maladies, c'est le meilleur préventif de la tuberculose.

Prix: Grand flacon: 29 francs;

Demi-flacon: 15 francs;

Petit flacon: 10 francs.

Si vous toussiez, prenez du Sirop Celtique, un de ceux qui sont le plus estimés. Prix: 12 francs.

POURQUOI ?

Ne jouissez-vous pas des joies artistiques mises à votre portée par la Science ?

Vous pouvez entendre chaque jour, chez vous, grâce à la T. S. F., des concerts, des conférences, des cours, des informations.

Demandez à la maison **RADIO-ART**, 14, Place de la Tour d'Auvergne, à Brest, et 32, rue Kéréon, à Quimper, une démonstration de ses appareils si simples, si faciles à manier.

Appareils *Radio-Art*, *Philips*, *Ducretet*, etc...
Phonos et disques des grandes marques *Columbia*, *Odéon*, *Polydor*, *Parlophone* etc...

YEC'HED ar VUGALE

Ar « SIROP FERET » a-enep an Doken

Graet gant louzaouennou hag a gaver er mor, ar sirop-man a ro nez hag a yac'ha ar gwad. Ouspenn m'en deus eur vlaz eus ar re wella, louzou all ebet ne ro kement a nerz d'ar vugale hag hen.

« Ramplasi a c'hell ervat an emulsi-nou, an eol-moru, ar sirop l'ortal, ar sirop Raifort iodé, hag all... » Ar vertuz en deus da yac'haat ar gwad, ouspenn ar vertuz da zigas an nerz d'an izili, a zo penn-abeg ma n'her roer morse en aner d'ar vugale taget gant an doken, an troukleannou leaz, ar werbl, an doureler fall, droug-ar-roue, hag ar ze npladurez a deu warlerc'h ar ruzel hag an dreo, etc.

En vente dans toutes les pharmacies.
Dépôt principal : **GRANDE PHARMACIE DU PROGRÈS**,
2, rue de Paris (au dessus de l'Octroi), Brest.

Feiz ha Breiz

Pegen galloudus eo ar bedenn hag ar binijenn

Len a reomp er Skritur Sakr petra a reas Moysez war ar menez epad m'edo an Israelited o stourm er ble-nenn ouz an enebourien. Sevel a rae e zaouarn etrezeg an nenv da c'houlenn sikour Doue war e bobl. Hag epad ma talc'he e zaouarn troet ouz an nenv, an Israelited a c'houeze; met pa ranke, gant ar skuider, lezel e zaouarn da goueza, an Israelited a gule. O welet ar pez a c'hoarveze, Moysez a lavaras d'ar re a oa gantan: « Krogit em divrec'h ha dalc'hit anezo troet ouz an nenv. » Hag e voe graet evel ma c'houlenne, hag an trec'h a jomas gant an Israelited.

Ret eo poania evit astenn rouantelez Jezuz Krist war an douar, evit dont a benn eus ardou fallakr an drouk-spered atao o klask koll an dud; ret eo prezeg, ober katekiz, skigna skridou mat evit sklerijenna sperejou an dud.

Met ret eo, dreist pep tra, pedi, ober pinijenn. Eul leanez en he c'houent, eun den klanv war e vele, o pedi, o kinnig da Zoue o labourou hag o foaniou pemdeziek, a c'hounit marteze muioc'h a eneu eget ar prezezer brudeta eus ar bed.

Setu aze eur wirionez anavezet mat gant eun abostoler yaouank eus eskopti Seez, en Normandi, nevez maro, hag a zo bet o c'houzanv poaniou kriz epad daou vloaz warn' ugent. Taget, e kreiz e yaouankiz gand eur c'hlenved a grigne d'ezan e eskern, kondaonet da zilezel e studi, da ehana d'ar mare m'en doa e spered ioul vras da zastum deskadurez, kondaonet da jom hep gellout lavaret an oferenn, petra a reas? — En em ginnig e-unan e sakrifik da Zoue o c'houzanv heb en em glemm, gant nerz-kalon, e oll boaniou, en em ginnig evit ar veleien. « Ya, emezan, kinniget am eus va holl fedennou, labou-

rou, poaniou a gorf hag a spered d'ar Galon Zakr a Jezus, evit e veleien, ma vezint santel, ma vervo enno tan ar garantez. Evit ar veleien e tigemaran pep tra. Fizians am oa ne vijen ket pareet e Lourd, ha n'oun ket bet. Va labour-me eo savetei an eneoù, savetei eneoù ar veleien. »

Pleustromp mat war ar c'hloareg yaouank-ze. Doue en deus hen digaset d'eomp evit rei da anaout eur wech muioc'h ne dleer ket lakat ar fizians er c'hirri-brezel, er c'hezeg, en dud krenv ha pinvidik. Doue n'en deus ket ezomm eus kement-se evit ober traou bras, labour santel.

Jozef Girard a oa eur c'hloareg lemm e spered, mat da studia, c'hoant gantan kaout deskadurez vras; barz oa ive ha muzisian. E vistri a lavare: « Setu hag a vezo unan! »

Ha raktal e kouez warnan dourn Doue. Pe-seurt ezomm en deus Doue eus hon donezonou? Ni a zo douget da gredi eo ret ober trouz, soueza an dud evit astenn rouantelezh Doue. Nann, ezomm ebet eus an traou-ze. Jozef Girard, a vec'h graet abostoler, a zo diskaret gant eur c'hlenved hen dalc'ho war e wele evit ato. Paour eo, ha ne c'hello beva nemet diwar an aluzenn; ezomm en devezo da gaout tud da entent outan, hag e kav dies kemeret amzer ar re all; eus gouliou e gorf e teu c'houez fall. her gouzout a ra. Poan benn en deus heb ehan ha ne c'hell ket studia.

Ne deuer ket da veza eur zant en eun taol. Eun dra eo ive hag a vez desket e skol Jezus-Krist. Jozef Girard, o welet e pe stad oa bet lakaet, a voe, er penn kenta, gla-c'haret holl betek zoken kaout c'hoant d'en em laza. « Gwelit, emezan, ha n'eo ket spontus! Me hag a gare kement ar studi, n'hellan mui labourat, ne zalc'han koun eus netra, n'hellan ket leann, n'hellan ket skriva, n'hellan netra. »

Ne voe ket dilezet gant gras Doue. Doue a ginnige d'ezan eur groaz pouner da zougenn. Kregi a reas a drovriad er groaz-ze, hag hen dougas betek penn, betek menez kalvar. « Mervei a fell d'in, emezan, d'am c'hoantegeziou, d'am ioulou, d'an ourgouilh, da bep tra. Bolontez Doue da veza graet ennon! »

Doue a c'houlenne digantan beza paour, koll e yec'hed, ehana da studia, lavaret kenavo da holl blijadureziou ar bed-man. Ne vezo ket beleg, n'en devezo ket da lavaret an oferenn, da brezeg, da rei ar zakramanchou, d'ober katekiz, da welet ar re glanv, d'o lakat e stad vat evit mont dirak Doue. P'e gwir Doue a c'houlenni digantan lezel al labour-ze gant re all, trugarez da Zoue, ra vo ben-niget e hano santel!»

Jezus-Krist en deus desket d'eomp en em harpa war gras Doue hebken, rak, evit gounit ar bed e kas e ebetel. tud eus ar renk izela, hep galloud, hep deskadurez, heb arc'hant. Met lavaret en deus d'ezo: « Bezit leun a fizians; me a zo bet trec'h d'ar bed. »

Hag an Aviel a zo bet prezeget, hano Jezus Krist a zo anavezet dre ar bed holl hag a gendalc'h da veza karet ha meulet.

Paour evel Jezus-Krist e Bethléem, Jozef Girard a ouezas ive beza henvel ouz e Vestr war menez kalvar. « Evidon-me, emezan, ar boan spered-ne vezo morse ken bras ha poaniou ar c'horf, ha goulskoude da heul r boan gorf e teu atao poan spered. Arabad eo en em glemm re. Ret eo kaout mat ar pezh a blij da Zoue da zigas d'eomp. Perak e teu d'eomp ar poaniou-ze, n'ou-zomp ket. Na glaskomp ket gouzout. Doue ne c'houlenni ket diganeomp kompren, met plega d'e volontez. Kinnig a ran d'ezan kement am eus da c'houzanv. N'oun mat da netra, er prizon em' aoun, hep den war va zro, kouls lavaret, edoug an deiz; n'hellan nag en em drei, nag azeza, na sevel, na bale, na mont d'an ofisou, na klevet kan an iliz, nag an ogrou, nag ar prezegennou; plijadur ebet d'an daoulagad, d'an diskouarn, d'am genou. Kaout diouer eus an holl draou-ze n'eo netra e kichen ar frapadou poan a zigas d'in an derzienn, e kichen an droug-penn a zeu d'in. »

Jozef Girard en deus gouzanvet evit ar veleien. Goulennet en deus evito ar c'hras da veza santel, holl da Jezus Krist, o Mestr. Neuze e vezint hollen an douar, hag e tiouallint ar bed diouz breinadurez ar pec'hed. Buhez ar c'hristen ha dreist-holl buhez ar beleg eo beza henvel ouz Jezus Krist. « Va buhez, a lavare sant Paol, eo ar Christ. »

Eured Perig hag Aziliz

D'an 28 a viz genver edo an eured ; amzer a-walc'h he deus ket bet eta ar gemenez da ober va zavancher seiz.

An daou bried a falvezas ganto beza eureujet, deiz gouel an Tad maner, eur beleg santel, a gare ar brezoneg daoust m'oa ginidik eus a Vreiz Uhel hag a brezegas, pell hag hir amzer, an Aviel en hor bro ; e vuhez o devoa lennet war *Feiz ha Breiz*, ha setu perak evit tenna e vennoz warno o devoa c'hoantaet beza eureujet da zeiz e varo.

Eur c'henderv d'ar gwaz nevez eo a deuas da ober an eured ; eur brezegenn gaer a reas d'an dud nevez ; goude m'oad deuet eus an iliz, Aziliz a ziskouezas d'in al lizer he devoa bet digant he c'hoar, leanez wenn en Afrik ; dont a reas an dour em daoulagad pa lennis ar pezh a skrive ar verc'h vat-se diwarbenn he zud hag he bro. N'em eus ket a zonzj ken eus kement a oa ebarz, rak ber-raet kalz eo va spered gand ar gozni, met setu aman, da vihana, traou ha ne 'm eus ket o ankounac'haet !

Lizer c'hoar ar plac'h nevez

Birmandreis, d'an 12 a viz Genver 1932.

C'hoar garet,

Brao eo d'it, pa n'ez peus ket ezomm da guitaat da barrez ; kalet eo mont eus ar vro. Pell emañ diouz va c'hêr ha diouz va zud, met n'o c'haran ket nebutoc'h evid an dra-ze ; tener eo atao va c'halon en o c'henver ; ho karout a ran holl e ka-

lon Jezuz ; sonjal a ran ennoc'h hag em bro, kant gwech bemdez !

Misionerien ha leanezed, ginidik eus a Vreiz a gaver e pep lec'h ; er C'hanada hag er Marok, er broiou tomm kouls hag er broiou yen ha m'hen asur d'it e trid o c'halon gand ar joa pa glevont hano eus ar gêr, dre lizer, pe pa lennont an traou kaer a gaver e Feiz ha Breiz, moulet e brezoneg yac'h, rak ar gelaouenn vras-ze a deu bep miz betek enno ! bez 'z eo evito evel eun tamm bara eus bara ar gêr ; c'houez vat Breiz a glever gant he faper ; ouz he lenn e welont, evel en eur mellezour, o yaouankiz e ti o zud, ar balanegou alaouret, ar c'hoadou doun, kan al laboused o tregerni enno, ar prajou marellet gand ar bleun... kuitaet o deus kement a garent evid en em vouestla da Zoue, lakat ar boblou gouez da anaout e hanô, ha gouzanv dre garantez evitan. Met arabad eo kredi, daoust m'eo bet trec'h ar garantez o deus evit Doue d'an hini o deus evid an dud, o defe ankounac'haet ar re-man ; o c'halon a zo aet d'o heul hag ar galon-ze, bez dinec'h, ho kar hag ho karo da viken. Deiz da eured, Aziliz, ne zistagin ket va spered diouzit ; bez eurus er vro ; kendalc'h da veza eur gristenez vat hag e laki laouen, epad e vuhez, Perik Wilhou, an den a galon vat-ze a anavezan hag a zo fiziet ennout.

Pokat a ran d'it kalonek ha d'am zad ha d'am mamm e kasan va gourc'hemennou ha va doujans.

ANNA-MARI.

Dilhad eured ar plac'h nevez

Ar plac'h nevez n'eo ket troet d'en em ficha ; dilhad kaer evelato a zo prenet d'ezhi da vont da eureuji ; gwisket dereat e oa ; eul lostenn zeiz du, eur boutou-ler lugernus, hag eur chal brou-

det a goueze betek an douar ; eun tavancher a liou hag eur c'houef dantelezet a gaerae he gwis-kemant ; chom a raed a-ban da zellet outi o tremen hag ouz he gwelet meur a hini a lavare e oa Aziliz ar Prat koanta merc'h a wiskas dilhad.

Hi avat a deue en he spered ar pezh he devoa lennet diwarbenn eur vaouez santel eus ar XVII^{vet} kantved, an Itron de Forsanz a zouge da zeiz he eured eur gurunenn vleunion, liou an nenv ha dindan houman eun all graet gant spenn lemm a c'hlaze he zal.

Aziliz a jome ar gwel eus an diou gurunenn-ze dirak he daoulagad ; epad an oferenn e pedas heb ehan : « Va Doue, emezi, na bellaït ket ar spenn diouzin, m'ho peus c'hoant e vefen henveloc'h ouzoc'h ; grit ma kemerin skouer war ar mammou kristen o deus hentchet va c'hammejou kenta war hent ar zantelez ! »

Kan ha levenez

Ne voe kanet en iliz nemet latin ha brezoneg ; kantikou kaer ha Te Deum ken e tregerne an iliz. Er friko an dud yaouank a ganas ivez soniou brezonek *Feiz ha Breiz* ha kanaouennou dudius ar *Bleun-Brug*.

Janned a zo uhel ha skiltrus he mouez ; kana a eure : *Paotr e c'hallez plat*, da lakat an dud da c'hoarzin ha Soazig : *An Durzunell, Kalon ha kalon...* ha re all.

Renea, ar plac'h enor, daoust ma 'z eo pounner he spered a vennas ober eur gest evid ar skoliou kristen ; eur bilhed a zek lur a lakeas he-unan er plad hag alia a eure he gwaz enor da ober evelti.

Oliv ar penn-avel am eus gwelet ivez... o klask lakat Moris ar Stank, a zo oc'h ober e vloaz sou-

dard e Gwened, da zellet outi... Met, m'he deus c'hoant d'e gaout e ranko prena eun tamm bouedenn-benn ha beilha war he zeod.

N'oa ket echu ar pred pa deuas ar veleien da lavaret ar grasou ; an holl, gant doujans, ar zavas en o sav hag a respontas gant feiz ouz ar pedennou a-raok kendelc'her da varvailhat ha da zebri.

Na laouena devez ! Karout ha beza karet, eno eo eman al levenez ! an asurans da veza eurus da viken er baradoz a laka peoc'h en ene, eno eo eman al levenez ! an asurans da veza eurus da viken er baradoz a laka peoc'h en ene, er bed-man, ha setu aze al levenez. Pa weler daou zen o timezi an eil d'égile, evel Perig hag Aziliz, o reseo sakramant ar Briedelez, en eur zonzjal en o deveriou da zont hag en eur c'houlenn skoazell an Holl C'halloudek, neuze e c'heller en em laouenaat hag ar c'hleier a c'heller da gas betek pennou pella ar barrez ar c'helou mat ez eus eur familh gristen muioc'h er vro.

Evel ar gwenan

E ti o zud ema an dud nevez bremen da c'hortoz ma vezo savet o zi d'ezo : « Er zizun a zeu, eme Jakou ar mansoner, e stagin gantan ; hirroc'hik e vezo an deiz hag al labour a 'z ay gwelloc'h en dro ! » Eur bern dle ema an daou bried yaouank o vont da deurel war o skoaz ; met, kempenn int, troet ouz al labour ; Perig a boanio ; Aziliz a esperno he gwenneien ha sevel a raint war o zreid abarz nemeur.

Ar gwenan nevez kestet a vez goulo o zi ; dre labour e teuont d'hel leunia, e berr amzer.

Perig hag Aziliz a ray evel ar gwenan, gwelet a reoc'h !

TINTIN ANNA.

— : Petra deui-te da veza, divezatoc'h, Goulc'hanig ?

— : Petra 'rin ? ar pez a rez te Tual, na petra 'ta ! mont da besketa evel va zad koz ha va zad...

— : Ya ! pesketaer, pesketaer war aochou Breiz. Eur vicher gaer eb hon hini, ma 'z eus unan ; karout a ran an traou bras hag an traou kaer hag ar mor a zo divent ha lorc'hus evel eur roue. Me her c'har da zav-heol, pa gouez bannou sklerder kenta an deiz ha pa c'heller en em wetlet ennan evel en eur mellezour arc'hant ; me her c'har, da zerr-noz, pa deu bannou diweza an heol da ruzia ha da alaouri e goummou ; me her c'har pa deu ker sioul ha tra da floura traез an aod, met her c'harout a ran ivez, pa yud an avel, pa zav e darziou, er vann, ken uhel ha tour-tan an Enez-Werc'h ha pa venn flastra ganto kerreg an tornaod : n'oun ket evit kaout kas ouz ar mor !...

— : Ha koulskoude e lounkas da vreur ha va zad... Me ivez her c'har, ha pa redan war an tevenn, pa deu an avel da lakat ar-bleo da ficha a-uz va zal, pa zantan an traез kraz o rinkla dindan va zreid em bevez dudi, gwale'h va c'halon !

— : Dizale, ez aimp da besketa a-bell, d'an Douar-Nevez ; mont da glask kranked, dre aman, ha chifrevez, an dra-ze a zo plijadurus, met, ni a zo gwazed vat hag a c'hell ober kaeroc'h !...

Evelse e komze daou baotrig bihan, war an aod, etre Kastell-Paol, ha Lok-Maze Penn-ar-Bed, endra ma kave d'o mammou ne bant c'hoaz nemet bugale hag i gouest, war o meno, da ober tro ar bed gand o bag pesketa.

Ar bloaveziou a zo aet ebio ! Goulc'hanig a zo breman eun den kaer, lemm e lagad, yac'h e galon ; pe e vezo heol, glao pe vorenn, atao e vezo kavet war ar mor. Eur pesketaer eus ar c'henta eo hag ezomm en deus da c'hounit rak an tad a zo bet beuzet en Douar-Nevez, da Bask diveza, ha pemp den a rank beva diwar boan e zivrec'h.

Goulc'han n'eo ket eun den da fallgaloni eo ha kana a ra rak laouen eo evel al labous d'an nevez amzer ; dizale e timezo gant Jannig, merc'h Youen ar Goff, perc'hen ar vag vras « Santez Anna » hag an dra-ze a laka dudi en e galon ha sklerder en e zaoulagad.

Tual a zo ivez eur paotr yaouank drant ha seder ; dizamant eo ouz e boan ; met n'eo mui henvel a-walc'h ouz kent ; tec'het a ra diouz an trouz ; ne gar mui chom da c'hoari boulou, war ar plas-kêr, goude ar gousperou ha pa deu ar biniou da zeni ha da lakat holl dud eun eured da zansal ar jabadao ne ra mui eur van evid her c'hlevet.

Pa zigouez ar pardonioù, neuze avat, e vez gwelet o kregi er bannielou bras, hag o kana abouez penn kantikou kaer Breiz-Izel.

Diouz an noz, pa vez deuet e vag er porz ha gwerzet e besked gantan, Herve a ya da zeski al latin gand an Aotrou Person hag an amezeien a zo nec'het o klask gouzout petra raio gand eun hevelep deskadurez.

— : N'eo ket da, euzo, gouzout kement-se a draou evit beza barrek da besketa war aochou Breiz !

— : Sur, a-walc'h, eme eur breiz-mor, an Tual-ze a dle beza o klask mont da noter pe da veleg.

Tual, kaer e vez goulenn outan petra glask o kemerout hevelep kentelioù, a vouse'hoarz hag a jom dilavar ! Karet eo gand an holl ha den n'eo gouest da gaout abeg ennan ; mignon eo dreist holl d'ar vugalc, rak soniou kaer a zesk d'ezo, d'ar re goz, rak dereat e vez atao en o c'henver, d'ar beorien rak daoust ma n'eo ket pinvidik ennan, e kav tro atao da ober eur vad bennak d'ezo.

Goulc'han, evclato, a deu da veza nec'het gand e gamarad ; eur pardaez e tigouez gantan war an aod hag e chomont da ober eun'ehan e tal karreg ar vran :

— Gwechall, ne veze netra guzet etrezomp ; n'out mui henvel ouz kent ; gwechall e lavaremp an eil d'egile kement a dremene en hor spered.

— : Asa ! Goulc'han, eme Dual, perak e teues da zisfiziout ac'hanoun evelse ? Daoust ha n'oun ket atao da wella mignon ?

— : Eo ! eo ! met, me gav d'in emañ o klask an tu da guitaat ar vicher a res, hor micher, ar vicher-ze hag a garomp kement hag an dra-ze a ra poan d'in !

— Goulc'han, eme Dual, ken habask ha tra, selaou aman ganen ; ez an da lavarit d'it ar pez n'em eus lavaret da zen ebet c'hoaz nemet d'an

Aotrou Person. Laket eo en Aviel e kuiteas Hor Zalver e vamm, d'an oad a dregont vloaz, ha goude beza graet eur pennad bale ec'h en em gavas war aod Jenezareth : daou besketaer a oa eno o walc'hi o rouejou ; Jezuz a zellas outo hag a lavaras : « Lezit ho rouejou ha deuit d'am heul ha me ho kraio pesketerien tud ! » Hag an daou besketaer a lezas eno o rouejou hag a heulias Salver ar Bed.

Mat, ar Mestr a zo deuet betek ennon hag en deus lavaret d'in, evel d'an Ebestel : « Lez aze da rouejou ha me a zesko d'it an doare da besketa eneo ! » Mont a rin da skolach Kastell-Paol, ha goudeze da gloerdi bras ar misionou diavêz-bro e Paris emañ an Aotrou 'n Eskob de Guébriant, eus a Gastell-Paol, en e benn ha goudeze e kimiadin diouz ar re a garan ar muia, diouz, va zud, diouzit te, Goulc'hen, diouz va brô, diouz he ilizou, he fardoniou, he yez, he mor, he menez, evit mont d'ar Chin. Di eo e tlean mont gant va bag ; eno ez eus aochou ivez, ha gwella-ze ma c'hehan ober pesketaerez vat, rak e-leiz a eneo a zo, dre eno, hag ez eus ezomm o gounit da Zoue.

— : O ! Tual, eme C'houl C'han, an daerou en e zaoulagad, n'oun ket souezet o klevet ar pezh a leveres d'in aze, rak eun den kalonek out bet a-viskoaz. N'am ankounac'hay ket, du-hont, e broiou ar Sav-Heol. Ped evidon ha ra deurvezo gand santez Anna ha sant Erwan az tiouall diouz peb droug.

— : Ya ! ra deurvezo gant sent hor bro va diouall !

Goulc'han a stardas dourn Herve, a zec'has an daerou a rede war e zivoc'h hag a zistroas d'e di en eur lavaret : « D'ar Chin ! va Doue, na da belec'h ! »

Dies eo bet ar mor, en noz tremen hag ar vag « Santez Anna » n'eo ket dizroet d'ar porz.

Eur vaouez, gand eur paotrig dek vloaz ha diou verc'heg vihan, a c'hed, enkrezet holl, war an terven :

— Va Doue ! emezi, gant ma n'eus en em gavet droug ebet gantan, da vihana !

Pa wel n'eus bag ebet war ar mor e tizro d'ar gêr, doanietoc'h eget biskoaz : « Daoust ha chomet e vefe, en taol-man ? »

En eun taol, setu trouz bale hag a-raok m'he devoa bet Jannig amzer da zigeri an nor, Goulc'han a oa en ti, an dour o tivera dioutan :

— A ! eme ar wreg yaouank, nag a enkrez am eus me bet !

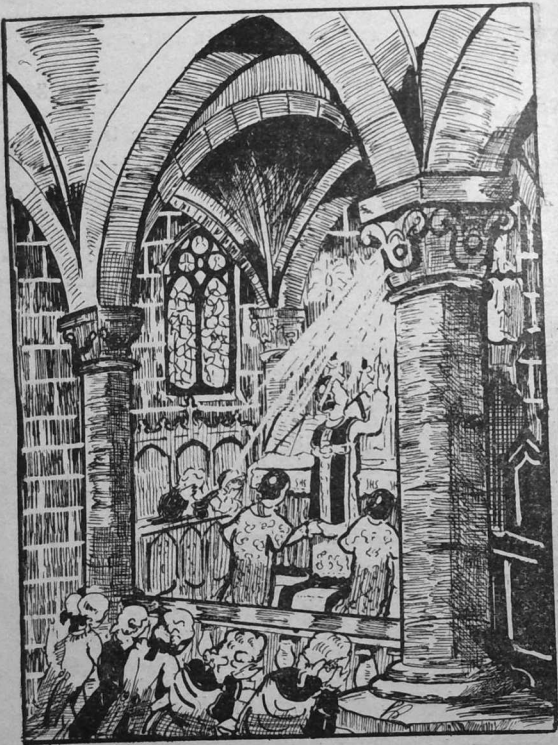
— : Nann ! Jannig ; va bag me a zo gouarnet re vat gant he fatronez santez Anna evid en em goll evelse ; met, siouaz, eun dervez fall am eus graet hag...

Jannig o welet e oa fall-galonet a lavaras :

— En han Doue, n'eo ket da fallgaloni, evelse ; sonj 'ta, e Tual, a daol ivez e rouejou du-hont e aochou ar Chin ha m'arvat ne ra ket ivez a besketaerez kaer atao !

— : Gwir a-walc'h a leveres, Jannig... ya ! ya ! pesketaer eo ivez... met...

Ha Goulc'han a wele e vignon bras oc'h ober katekiz d'ar bayaned vihan ; her gwelet a ra o kemeret e bred dister hag o poania goudeze da zeski lenn ha skriva yez e gristenien, studia ha studia atao traou hag a zo eun torpenn o deski... Doare en deus da veza skuiz ha koulskoude nag a laouenedigez a zo war e dal... N'ema ket hep gouzout, ar paourkez Tual, emañ sorser ar vro, deuet da gemeret gwarizi outan o welet nag a dud a ya d'e gaout, o klask an tu d'en em zivober anezan... daoust da-ze, ar misioner

Oferenn genta tual

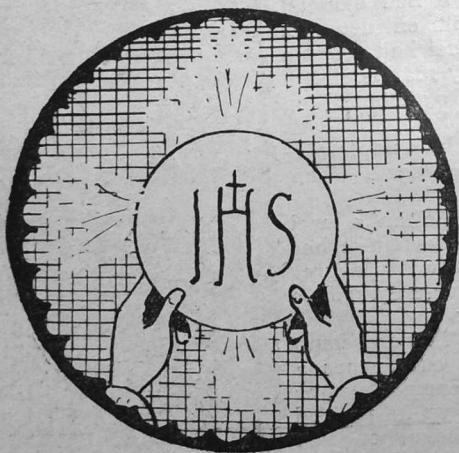
yaouank a labour
hag a bed evid an
eneou en deus da
zavetei hag evit ma
'z ay mat an traou
en dro gantan... N'en
deus ket mousc'hoaz
e bried, na karantez
e vugale d'hen
harpa !

Goule'han a wel
dillo kement-se hag
o trei warzu e wreg
ha warzu e vugale e
lavar :

— Trugarekeomp
Doue eus ar pezh a
ro d'eomp ; mat eo
evidomp ha pec'hed
eo chom hep hen
anaout... Tual, du-
hont er Chin, a rank
stourm ouz eur mor
hag a zo eun tamm
mat gwasoc'h eget
mor Breiz... hag o
trei warzu e vugale :

— Emberr, a-raok mont d'ho kwele e livrimp holl a-unan eur *Bater* hag eun *Ave Maria* evit ma roio an Aotrou Doue da Dual ar c'hras da ober eur besketaerez vat.

YVONIG.

AN AVALAOUER

An A. Pinvidik a zo o pauezh gwelout, war e gazetenn, ez eus eul laer brudet o redek ar vro hag ez eo spontet an A. Pinvidik, rak pinvidik mor eo ha ne garfe ket e vefe laeret e arc'hant.

Aoun en deus rak al laer-ze, hag e teu eur zonz en e spered; en e lioz ez eus eun avalaouer; gant sikour e vatez hen tap hag hen lak e armel e arc'hant goude beza laket e vilheji-bank e lec'h all.

Pa deuas Yann an Tachou, al laer bras, eun nozvez, da glask goulonderi direnn an A. Pinvidik, e youc'has gand ar boan, en eur lakat e zourn war eur yalc'h hag a oa, a gave d'ezan, le... a arc'hant.

Ne oa en armel nemed eun avalaouer, soun e bikou gantan war e getn ha barrek d'en em zifenn, Yann an Tachou ne jomas ket hirroc'h en ti hag e redas buana ma c'helias de'hano, o kredi e'd Paul Gornok war e lec'h.

Chapel Itron Varia ar Joa e Penmarc'h

Chapeliou e-leiz a zo e Penmarc'h hag a venn koueza pe a zo kouezet en o foull; unan a zo da vihana hag a zo an traou e-ratre, war he zro : hini Itron Varia ar Joa.

Chapel Itron Varia ar Joa

Setu aman penaos ha perak e voe savet, hervez ar re goz, ar chapel-ze da Vamm Doue.

Pa voed pedet gand ar Pab da vont d'ar brezel evit diframma an douar santel eus a dre daouarn ar Vulsulmaned, mab aotrou Tregalet e parrez Ploveur a stagas ar groaz ruz ouz e vruched hag a yeas da vro Hor Zalver, gant daou floc'h eus e anaoudegez, mab Hellez ha mab Kerfezeg. Duk Breiz a oa ivez ha stourm

a rejont kalet dindan e urziou. Met e Damiett, e voent trec'het gand an dud divadez; Roue an Ejjypt a lakeas kloza ar brizonierien en eun tour enk ha tenval; ar re binvidika anezo a-bouez rei berniou arc'hant a veze lezet da vale hag ar re all a oa urz d'o laza. Mab Tregalet n'oa den evit dont war e zikour.

Ar zoudarded o vont da gas an tri gernevad d'ar maro, a dremenas ganto, en eul liorz, el lec'h m'edo Zobeida merc'h ar Roue o tisheoli gant he flac'hed yaouank. Zobeida o welet ar Vretoned a gemeras truez outo hag a redas da gaout he zad da c'houlenn outan lezel o buhez ganto : « Ya! eme ar Roue, ne vezint ket lazet, met neuze e vezo ret d'ezo, a-raok daou viz aman, heulia relijion Mahomed. »

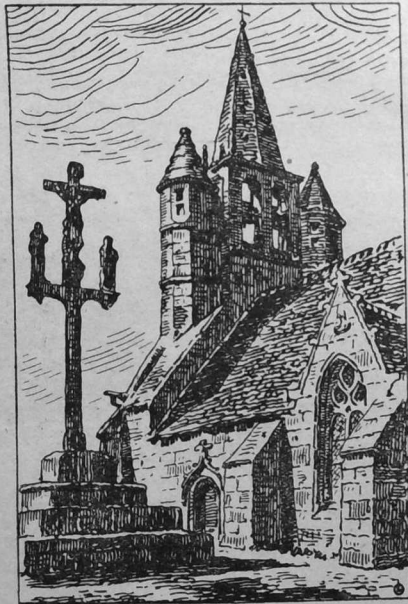
Zobeida oc'h en em erbedi ouz he zad

— : Me 'n em garg d'o gounid d'hor feiz, eme Zobeida; gwelet a reoc'h e teuin a-benn eus va zaol!

An tri brizonier a voe laket en eur gampr kaer ha Zobeida a deue bemdez da gomz gant o kredi e teuje a-benn d'o gounit d'he feiz. Ar re-man a roas d'ezi da gompren n'oant ket evit dilezel o relijion a oa ar wi-

rionez penn-da-benn ganti e lec'h he hini a oa diazezet war ar gaou.

Ar plac'h yaouank a oa glan he c'halon ha lemm he spered; o klevet kenteliou ar gristenien e teuas da garout o religion hag e c'hoanteas he heul. Mab Tregalet a blije d'ezi ivez kement ma savas c'hoant ganti

Tour a Kalvar ar Joa

da veza kristenez evit gellout en em unani gwelloc'h a-ze gantan.

An daou viz a oa tremenet hag an tad a c'houlenas ouz e verc'h ha gounezet he devoa an tri gristen da feiz Mahomed. Zobeida a welas ervat e oa mall d'ezi lakat he frizonierien da dec'het a-raok kounnar he zad; gwerza a eure he braoigou hag, e kuz, e prenas eur vag hag e kargas tud da vont ganti en hent. Eun nozvez, e tiskennas eta betek an aod, gand an tri vreizad; he menoz oa o lezel da vont o-unan etrezeg ar gêr, met pa deuas ar mare da gimiada diouto e lec'h dizrei d'ar gêr e pignas er vag ha dao en hent; eun nebeud deiziou goudeze, mab Tregalet hag e zaou floc'h, a anavezaz a-bell aochou Breiz-Izel; ober a rejont o diskenn ha gand ar joa o devoa da veza gellet distrei d'o bro, e rejont le da zével eno eur chapel en enor da Vamm Doue.

Mont a rejont goudeze gand ar plac'h yaouank da Dregalet; an aotrou hag an itron a res d'ezo al laouena digemer; Zobeida a voe badezet dem-goude; e-leiz a lavar e timezas gand ar paotr yaouank a gare; re all a lavar ec'h en em c'hreas leanez e Lok-Maria Gemper ha mab Tregalet a yeas da vanac'h da Bont'n Abad. Ar pezh a zo sur, ar chapel a voe savet war aochou Penmarc'h ha galvet *Ti ar Werc'hez er Joa*, abalamour d'al levenez o devoa bet an tri brezelour kalonek p'o devoa gellet lakat a-nevez o zreid war douar benniget o bro.

Pardon Itron Varia ar Joa a vez graet da Hanter-Eost ha n'eus ket kals a bardoniou ker-kaer hag hen e Goueled Kerne.

G. P.

GWERZ KOZ MARKIZ PONTKALLEG ⁽¹⁾

Se - la - ouet holl ha se - la - ouet o ge!

Se - la - ouet holl ha se - la - ouet eur werz a zo

ne - vez sa - vet, Rou la ri lan, la rou lan la

gé! Eur werz a zo ne-vez sa-vet, La rou lan la.

Selaouet holl ha selaouet,
Eur werz a zo nevez savet.

Diwarbenn markiz Pontkalleg,
Eun den gredus ha kalonek.

Gwelloc'h egetan n'eus ket bet
Daoust da ze eo bet dibennet (2).

(1) Tennaet eus al levr nevez moulet « La chanson des Siècles Bretons », poèmes et chansons populaires, inspirés par la tradition historique du peuple breton et présentés avec notices bibliographiques et critiques, musique et traduction française, par Camille Le Mercier d'Erme, éditeur, 36, rue des Casinos, Dinard (Bretagne).

(2) D'ar 26 a viz meurzh 1720; tri dijentil all, an Aotronez Montlouis, Couedic ha Talhouet a voe dibennet ivez gantan en Naoned.

Ar markiz zo bet dibennet,
Nann, avat, evid eun torfed.

Met rak ma tifennas e vro
Gand an dudchentil tro-ha-tro.

Karet a rae ar Vretoned
Ar Fransizien ne laran ket.

Ar Fransizien ne laran ket.
Gouska a reont ar Vretoned !

Pebez anken, pebez glac'har,
Pa redas e wad d'an douar !

Ken na lavare naonediz :
« Pec'hed eo laza ar markiz ! »

C'hoar ar markiz a c'houlenne
Gant mestr ar prizon, en de-ze :

— « De mat d'eo'h, Aotrou, a laran,
Va breur ganeoc'h e c'houlennan. »

— « Ho preur, allas ! c'houi n'ho po ket ;
Re zivezat oc'h eus komzet.

« Re zivezat oc'h eus komzet,
Touchant ez eo bet dibennet ! »

C'hoar ar Markiz, en eur ouela
A youc'has kaer ar c'homzou-ma :

— « Tre Fransizien ha Bretoned,
Penn ar Markiz a vo bepred ! »

E Roc'h Trevezel

Laou o vont da foar Sizun

— 69 —

Skolig an Emglevadeg ⁽¹⁾

IV

Penn ha Lost ar C'haz

D'an Aotrou Markiz an Estourbeillon, bet kannad ar Morbihan, saver ha Penrener Kevredigez-Vreiz.

Eur c'haz rous ' c'hoari gand e lost, 'zo teñv
Ha hir, bleuet flour, elfet gwevn ha kreñv :
Gwech war-c'hed, evel pa ve ' logota,
' Ra van da gousket ken sioulik ha tra,
Ha prim ' tól warnañ e bao; war-du 'n neñv
Primoc'h savet sounn, goab a ra !

(1) Gwelit ar penn kenta e Feiz ha Breiz miz Kerzu.

Gwech, p'hen gwel, hanval ouz ur pikol naer
 Gourvêt 'n e gichen er yeot, disoñj kaer,
 E lamm d'hen tapout ha d'hen danta start
 Hogen c'hoaz c'hout war e daol trubart :
 Endro, war e gein e lamm al lost taer.
 Pebez ijin 'zo 'barz er seurt kañfard !

Rouzig, 'vat, en deus ive trôidell ;
 'Vit trec'hi, 'lakay nerz ha korvigell .
 Heñ ' red war e lost a-herr, 'vel barrwent ;
 Al lost dirazañ, herrus-dall, kerkent
 A dec'h ; hag o trei 'giz eur gornigell,
 Penn ha lost a ya, a ya 'r memes hent.

Pa vez skuiz eun tu a kornigellat,
 Kornigellat 'ra dre 'n tu all timat
 'Vel gwilenn hedro pa dro n' avelioug ;
 Tro-distro, e lost pa ra 'r penn troiou
 'Rôk pe 'dreñv, a dro war un dro dalc'hmat ;
 Ken ' gouezont o daou faez hep ken fiñvou..

Penn Rouzig 'zo deut mezevellet holl
 Kouls ha pa vije skôet gand an heol ;
 Al lost ne oar ket nemeur petra ' sant,
 'N eil ouz egile ez int drouk-kontant ;
 Ken 'mañ genou 'r c'haz, 'n e vrouez diroll
 Krog e beg al lost gand eur gwall-dôl dant !

Eur skrij a sav skiltr : ar penn 'n eus dantet,
 Ar penn eo a glemm ! Al lost 'lâr mann 'bet,
 'Met soñjal : — Ma bro ' deuy abarz nebeut :
 Flipad 'vit dantad ! — Ouz 'n em astenn reut,
 War ar min danter en deus diskarget
 Eur c'houistad, a strak 'vel en tan keuneud.

Eur skrij c'hoaz, ha fuc'h... hag eur fustad all
 War skoarn deou Rouzig 'zo deut da strakal ,
 Ken stank ha grizilh, lostadou 'bep tu
 A gouez war e benn, bloñset du ha ru ;
 Eu lagad tarzet ; euzus o viaoual
 Penn-follet ha fuc'h-difuc'h, gant trefu

E tec'h rag e lost ! Em stokañ 'ra 'r c'hêz
 Ouz ar gwez, ar vein, ar stroez hag an drez
 Hag ar chas ; erfin, pegen gwaz spouron
 Pa wej eo arru war-lez eur stêr don !
 Heñ ' garfe souzañ ; al lost digernez
 A siltap war e choueg eun töl, a son,

Ken a renk mont ' rôk ha sailhat en dour,
 'Lec'h ' voe penn ha lost beuzet hep rekour...

Petra 'n doa 'n e gory ? eun diaoul, m'hen argarz :
 An Dizunvaniez, a ra 'n droug gant c'hoarz !
 Diouz 'n aerouant-se hon diwall, ael flour,
 Emgleo, joa 'n dud reiz, tad pep mad, pep marz !

V

Notennou skleraat ha peurlunia

I

STURIENNOU

Omnia autem honeste et secundum ordinem fiant.

Sant Paol, kenta Lizer d'ar Gorinthied XIV 40.

Ra vo pep tra graet mat,
 En e reiz dereat.

1. Klevout a ran c'hoaz an Tad mat Rogerie o lenn d'eomp ar c'homzou abostolek-se, er penn-kenta eus Reolenn e Skol Sant-Charlez, en Sant-Brieg. Enni edon-me skoliad, arak dont da gelenner war ar saozneg

hag an almantaj. Eno em boe kenteliou an Abad gouiziec L. Duchesne, bet goude ezel eus an Akademi c'hallek; eno em eus kenteliet paotred kalonek, evel ma c'he-neiled kêr Vallée, Sekretour Breuriez-veur ar brezoneg hag an Abad Le Clerc, hec'h Eilrener evit bro-Dreger; an Aotrou André du Bois de la Villerabel, arc'heskob Rouan; an Doktor Calmette, eus Akademi ar Gouiziegezou, ha re-all (1).

Gant komzou an abostol e haller ober eur werzenn *iambek* (da laret eo gant mentadou pe « troadou » berr-hirek):

Honeste fiant omnia, secundum ordinem;

hag en o yez kenta, ar gregaj, unan *pentametr*, d. l. e. pempmentadek :

Pan̄a genōto kal̄os kai kata taxin aei.

N'eus forz e pe zoare, e tellezont beva e spered ha kalon an holl.

2. Ac'hano e hallomp tenn eur pennad-sturienn.

Evidomp-ni, tud a bluenn.

D'AR SKRIVAGNERIEN

I

Grit ma vo gwir ha mat pep menoz 'n ho skridoù Resisoc'h en yez-plên, c'houekoc'h er gwerzennoù. Dibabit piz pep gêr evit ho menozioù, Pep lizerenn ha peb arouezig d'ho kêrioù.

II

Eur menoz a zo gwir, pa na vez nep fazi Na gaoù ennan; mat eo, 'vel eur wezenn speriüs

(1) Etouez ar re a gelennas eno em goude, ne hanvin nemed an Aotrou Trêhiou, Eskob Gwened, en deus galvet ken gredus ar Vretoned d'en em glevout gwi-tibunan. War darnou eus danevell ar C'helenndi brudet-se, e haller lenn *L'Ecole Saint-Charles à St-Brieuc*, par le Ve Arthur du Bois de la Villerabel, St-B. 1891; *Aux Anciens Elèves de l'Ecole Saint-Charles morts pour la France, Livre d'Or* 1914-1918, St-B. 1928.

Pa vez gouest da deurel frouezioù yac'h ha magus. Diwallit na deufec'h dre fouge, gwarizi, Diegi, pe froudenn arall, da sorc'henni 'Vel daoulagad trellet gand an derzienn-janus.

Yannig Pikous, teoget gand ar melenadur, A lâ, pa verz ul liou hepkén 'barz en Natur: — Me 'wel pep tra melen: melen eo an holl draou! — Gantan n'eman ar gwir nemed en hanter, sur: Gouët petra wel, anaout ar pezh a wel, 'zo daou; Pa varn dremm ar bed-holl, Yannig 'zo Doktor gaoù.

Paotr ar bed-holl melen pa vo dijanuset Emgavo ken-ha-ken ive difaziet; Pec'herien a zistro o klevout komz Doue Eus o meizadou sot 'zo 'velse pareet. 'Met n'eo ket red bout klanv a gorr pe a ene Evit fallvenozia: pet ragvarn amzere 'Zo gand an digasted ganet, ha gand ar skouer, Diouer a gentelioù eus eur gwir gelenner, Ha boaz: gwall-ziës eo dizona eur c'hoz loue!

III

Gwella gêr da zibab, an hini a zispleg Petra 'vennit laret, a-ouez d'an holl, peursklêr; Ma n'o de ho proïz un hevelep prezeg Dre reuz, 'n o rannyezou kutuilhit gand preder Eur gomz koz pe nevez plên he son, nêt e ster, Gouest da servij an holl, sanket en o envor, Ha da zerc'hel o yez en stad kaer gand enor. 'Vid unvander eur yez — 'zo hec'h ezomm kenta Da chom beo-buhezek — n'eo ket d'ez rekis Kaout un hano hepkén 'vit pep meizad, pep tra, Hag e ve 'n hano-ze distaget en ur c'hiz — Eur gwir koz d'ar varzed, strollada bleuniou briz — Hogen na ve neplec'h gêr ebet na tenval Na dianav a grenn na fentus, nep lec'h-all; Ma vo splann komz ar vro ha c'houek d'an hoil vroiz.

IV

Er broioù sevenaet en o lizeregezh E tesk ar vugale ar wir-skrivadurez:

Furm al lizerennoù hag o implijou reiz,
Ar re eus pep tired, ar poenhadur ive.
N'eus ket er seurt yezou kemmadennoù eleiz
War un dro, 'met 'veldomp e kosaont bemdeiz;
Mar be red, o skritur a gemm eun tamm, neuze.
Etre mabig rubenn ha koziad gwenn e vleo.
Avat, na komz na skrid na c'han goab, diemglo.
Yezou rannet disuj, kemerit skouer dioute;
D'ho trefodachigou lakit Reiz da genyeo!

V

Ma vo pep menoz gwir ha mat,
Pep gêr fraez ha d'an holl anat,
Pep skrid ès, 'n e stumm dereat,
Pez n'eo ket reiz, red hen reisât!

3. En eur vurutella danvez ha stumm ar *Skolig*, d'o lakat da dalvout mui-ouz-mui evit mad ar brezoneg hag ar vrezonegerien, e vez da evesât ouz tri sord selladou:

Da genta, sellad an *taolennour* ha *danevellour*, e galleg « le point de vue descriptif et historique », a ziskouez pep tra evel m'eman, hag evel m'edo gwejjall;

D'an eil, hini ar prederour ha meizour, « le point de vue philosophique et théorique », a glask e pe c'hiz e vefe an traou en o feurwella-holl;

Ha d'an trede, hini ar *skianteg* hag an *oberiad*, « le point de vue pratique et actif », a ziforc'h petra 'zo d'ober dioustu, ha penaos, ha c'hoaz petra 'vo da seveni goude hag e petore koulsadou, evit derc'hel da vont etrezeg ar pal. Pebez pal? N'eo ket ar beurglokted disi, a vez dizeraezus da vab-dén er bed-ma, hogen eur stad kompes a gempennedden klek, dellezek da rei skouer d'eul lennegezh estren, ha mat awalc'h da lezel da Vreiziz sioulder spered war ze, hag arouaregez da brederia a-zivout kals abegou all a c'houlenn grons o strifou hag o aked dalc'hus.

4. Seurt poelladou *taolenni*, *predera* hag *oberia* n' hellont ket beza penn-da-benn kefridi un dén, hogen ur strollad kevelerien; ne vern pegement e vent, gant ma reno emgleo hag unvaniezh entrez. Arabat e kollfe Per e amzer hag e boan o klask kijout ar pezh a

zo bet kavet gant Paol, hag e fispignfe Kaourintin en aner e strifou hag e nerz dre sach a war an tu kleiz epad ma sach Erwan war an tu dehou, war zigare ne blij ket d'an eil pe d'egile, pe da hini ané o daou, senti ouz eur blenier. Eun dén reiz ne vez ket bleniet gand e blijadur, na gant plijadur bennadus dén ebet, ne-

met gand ar Reiz. Gouzout a ra ne hall gour beza eur mailh dreist en holl vicherou, hag e ranker, da sevel ti, ur mestr-ijinour, ha mansonerien, ha darbarerien, ha maouspet doare oberourien all.

Quam quisque nōrit artem, in hāc se exerceat.

Peb-unan ' dle ober
Gredus-mat e vicher,

gonez d'al lavar koz. Ha padal, n'aet ket da gredi e ve
e labour-hén distag agreñn diouz hini eun all.

5. Rak *tout est dans tout*, an holl draou a zo e pep
tra. Pa ver o furcha kevrinou eur ouiziegez bennak,
ekreiz dibuna eur gudenn e kaver neudennou a zalc'h
striz pe strisoc'h ouz eur gudenn all, pe ouspenn; n'hall-

fed ket o feurziluzia, hogen tizout hepuiken eur sta-
gadenn ouz unan bennak eus an adkudennou pe adku-
dennigou-hont, ha diskulia o staglec'h da zibunerien
all akuit...

EUR C'HUZUL

Me ' ro d'eoc'h eun ali,
 Tud vat, d'ho kudennoù a glask eun dibuner :
 Na gemerit hini
 Eus a ouenn ar c'hizier.
 Ho koantik servijer
 Da zilogota 'n ti,
 Bisig a gemerfe awalc'h seurt eil micher;
 Hogen skilfou e bao lijer
 D'al labour-ze, 'zo binviou dister;
 Hag ouspenn na oar hen ober,
 Ne gar ket ar studi
 Hag ar boan a-zevri
 'Ve red evit diski :
 Ne c'houl nemet c'hoari,
 Poufal, bout flourikaet ha kaout e bred en eur.
 Trucka diroestleur!
 'Lec'h diroestla 'r roedad, e vez roestlet enni
 'Vel al leon eun deiz, e genderv meur,
 Pa gavas, dre eurvad, eur raz da ziroedeur.

6. Dibunomp, Bretoned, dibunomp eta, gant koustians
 ha skiant; ha pa vimp arri bete poell eur gudenn, e vo
 dre-ze endeeun esaet diluzia meur a hini all, a zo kem-
 mesket enni kals pe nebeut.

Rakse, lennerien hegarat, e c'houlennan ho prasa evez
 ha pasianted, gant skoazell hoc'h aliou mat, evit ma
 foenchou kenta : goudeze e hallimp trouc'ha berr da
 veur a zisplegadenn, hep dinerza galloud madoberus ar
 wirionez, a dle beza trec'h d'ar gaou.

Emil ERNAULT
 Barz ar Goued,

Renner Breuriez-veur ar brezoneg.

(Da genderc'hel).

KELEIER AR MIZ

1532-1932

Pevar c'hant vloaz a zo, er bloaz-man, abaoe m'eo bet
 staget Breiz ouz Frans ; eun dra gristen eo d'ar broiou
 en em unani; ar Pab her goulenn bemdez; ar brezel a
 zo eun dra ker skrijus, met arabad eo d'ar Frans kendel-
 c'her da flastra, dindan he zreid, evel ma ra, kals re alies
 kement tra gaer ha kement tra vad a zo e Breiz. Evel
 ma lavare an A. Duparc, en e brezegenn bloaz nevez,
 traou a zo hag a zo pec'hed o lezel da vont da goll, evel
 ma 'z eo hor feiz, hor yez, hor gizioù hag hor gwiska-
 manchou: « *Nous devons sauvegarder, à tout prix, notre
 foi, notre belle langue, nos usages, nos costumes. Ceci
 dépend de nous. — Un régionalisme modéré serait dési-
 rable et possible. Nous ne l'obtiendrons qu'à la longue!* »

An Tad Abgrall, maro vikel vras e Bro Annam, skouer
 ar Vretoned divroet, a lavare ivez kement all n'eus ket
 gwall bellou: « *Quod Deus conjunxit homo non separet!
 Pas de séparation, si ce n'est en cas d'adultère; alors que
 la France cesse d'adultérer; c'est elle qui deviendrait
 séparatiste. Notre foi, notre langue, nos traditions...
 autrement... torr e benn!* »

Ni zo hepred, Bretoned,
 Bretoned, tud kalet!

*Qu'on le montre! nom d'une pipe! Torr e benn! Des
 protestations platoniques comme dans le passé, bêtise...
 Par ici, quand on est victime d'une injustice, on « nam-*

và », *c'est-à-dire qu'on s'étend par terre, et on y reste jusqu'à mourir, au besoin.*

C'est l'arme des faibles contre les forts et ceux-là viennent à bout de ceux-ci!

Sine sanguinis effusione nulla est redemptio.

La paix dont nous jouissons ici actuellement est une fleur qui pousse sur le sang de nos martyrs.

EUR PAOTR KOZ,

Breizad, penn-kil-ha-troad.

Ra vezo komzou an daou vreizad kalonek-se, an A. Duparc hag an Tad Abgrall, evel diou c'houlouenn gaer a skleray dalc'h-mat an hent hon eus da heulia edoug ar bloaz nevez-man!

Tud yaouank « à la page »

En eur barrez ne hanvin ket, evid ar gentel, ze n'eo ket red, eo bet c'hoariet kement-man, en deizioù tremen, gand ar merc'hed:

I. — Trois bonnes sous un bonnet.

II. — Cœur de Gitane.

III. — Les Tribulations de Madame Buchembois.

Ar baotred evit en em lakat kement « à la page » hag ar merc'hed o deus c'hoariet:

I. — Vers la lumière.

II. — Le Baptême du Sang.

III. — Niquedouille chez le Colon.

C'hoariet eo bet ar peziou-ze en eur barrez hag ema an holl enni bemdez o konz brezoneg: ar barrez-se a oa, a gave d'in, etre Menez Are hag Enez Werc'h; breman sur awalc'h e rank beza, tostaet ouz Paris!

Epad an amzer-ze, e Landerne, el lec'h ma ne c'hoariet nemet galleg e stager da c'hoari brezoneg: istor ar bed a zo bet atao evelse: darn o vont ha darn o tont; darn o koueza e poull ar zotoni ha darn o sevel anezan!..

Tud yaouank, roit atao ar plas a enor *da yez ho pro*: neuze hepken e vezo anat ho peus deskadurez hag emaoe'h « à la page »; keit ha ma n'her greoc'h ket ho kemerin evit beza tud diwarlerc'h p'eo gwir, daoust m'o

peus ugent vloaz hag ouspenn, n'o peus ket bet amzer c'hoaz da zeski istor ho pro!

Deskit kentel Kado:

— Kas an den ne garo

Ar vro gaer her mago!

Oxford

Caerfyrddin, 27 a viz kerzu 1931.

AOTROU PERROT KER,

Setu me eur wech c'hoaz distro d'ar gêr, goude beza tremenet daou viz etouez studieren a bep gouenn, a bep liou hag a bep yez. Eus unan hepken eus broiou ar bed ne oa den ebet eno hag eo eus Breiz. Gallaoued e-leiz a oa eno, merc'hed ha gwazed, o studia, met Breizad ebet! Red eo kemma an dra-ze. Fiziens am eus e welin eua deiz pe zeiz eur Breizad bennak o lakat e dreid e Oxford, breman, dreist-holl, pa 'z eo kouezet al lur zaoznek ha deuet ar bevans e Bro-Zaoz da veza kals gwelloc'h marc'had evid an diavaezidi. Hag ouspenn-ze, eun degemer kalonek a vezo graet aman gant Kembreiz d'ar Vretoned a zegouezo ganto dont aman da studia. Kaont a raint aman eun ti keltiek ha kan ha plijadur vras en hon touez.

Epad an tri miz diweza n'em eus ket gallet lenn « *Feiz ha Breiz* » evel m'oun boaz d'hen ober abaoe meur a vloaz ha setu perak ne welis ket ar pez ho peus goulennet digand ho lennerien diwarbenn ar gwellaennou da zegas er gelaouenn. Met eur blijadur vras am eus bet o lenn ar respontchou a zo bet degaset d'eoc'h hag a ziskouez ez eus c'hoaz tud e Breiz prest da labourat gant gwirionez ha gant lealded evit difenn ha goudori yez ha lennegezh kaer ar vro a enep d'o enebourien.

Met, war va meno, e tleer poueza muioc'h-mui, war ar re a zo gouest da skriva ha da aozha gand evez peziou-c'hoari, marvailhou ha kanouennou evid ar vugale.

E pep bro ez eus tenzoriou talvoudus da virout ha da fiziout er vugale, met *alc'houez an tenzoriou-ze eo yez ar bobl*. Evelse, pa zegouezo gant ar vugale ankouna-

c'haat yez o mamm e c'heller lavaret ez eo merglet an alc'houez ha kollet an tenzoriou. E Bro Gembre ar yez a zo hanter-zavataet p'eo gwir hen desker er skoliou. Daoust da-ze e skriver bep bloaz wardro tri **ugent** pe gant leor evid ar vugale hag hevlene ez **eus bet moulet**, evid ar wech kenta, e kembraeg eul **levr** a 250 pajenn, leun a skeudennou, istoriou ha kontadennou a bep seurt, a lakaio ar vugale da c'hoarzin ha da zeski o yez en eur lenn. Perak ne c'hellfed ket **embann** eun hevelep leor e brezoneg?

Kenavo ha bloavez nevez mat d'eoc'h ha da « Feiz ha Breiz ».

Geraint Dyfnallt Owen.

Respontet em eus d'ar studier yaouank-man — en deus desket brezoneg mat, evel a welit, p'eo gwir heñ skriv gwelloc'h eget an darn vrasa eus paotred yaouank skolachou Breiz-Izel, — ec'h embannin e lizer ha gwella-ze ma ya tud yaouank eus hor bro, da genderc'hel o studi da Oxford, ker vrasa an deskadurez er bed; n'eo ket tiez, dalc'het gant Tadou sant Fransez, sant Dominik, sant Beneat, pe Dadou Kompagnunez Jezuz eo a vank eno evit rei degemer d'ar gatoliked.

Goueliou ar Zakramant e Dublin.

D'an 20 a vezeven a zeu, ma c'heller boda 200 pardonner, ar Vretoned a 'zay da Dublin, ker-benn Iwerzon, da gemeret perz er goueliou a ra eno kristenien ar bed-holl en enor d'ar zakramant meulet ra vezo, eus an 22 d'ar 26 eus miz mezeven; tro a gemerint eus ar goueliou-ze evid ober eur bale dre an holl vroioù keltiek rak goude beza gwelet lec'hioù ha traou kaera Iwerzon e tiskennint e Bro Gembre hag e Kerne-Veur.

Dek dervez a lakint da ober o zro; hirra ma kousto an dro vale-ze eo 2.000 lur, eus a Vrest da Vrest ha seul vrasoc'h e vezo niver ar bardonerien ha seul nebeutoc'h en devezo pep hini da baea.

Ar re o deus c'hoant da ober an dro gaer-ze a zo pedet da gas o hano d'an A. Marc Le Berre, *secrétaire général* du Bleun-Brug, 6, rue du Château, Pont-l'Abbé.

Ar wech kenta eo d'eomp da c'hellout gwelet goueliou meur ar zakramant en eur vro geltiek, ha marteze ar wech diveza!

A-raok an deiz kenta a viz Ebrel e ranker boda 200 pardonner, da nebeuta; anez ne vezo gellet ober netra.

Bleun-Brug Brest

Ar Bleun-Brug a raio goueliou e XXII^{vet} kendalc'h e Brest, d'ar 4, 5, 6 ha 7 a viz Gwengolo a zeu.

Goueliou e vezint en enor da Vreiz ha d'ar Brezoneg a jom beo c'hoaz daoust peger goasket int a gleiz hag a zehou. Kement hini a gar e vro, e gwirionez, a c'hello kemeret tro, eus ar goueliou kaer-ze, d'hen diskouez.

Kanaouennou Bleun-Brug, Brest a gaver e gwerz, adalek ar miz-man, e Keriltud.

Evit o c'haout, dre bost, skriva d'an dimezell Pauline Torcol, 11, rue Algésiras, Brest.

Ar priz anezo eo 20 real p'o frener en ti ha 22 real pa ranker o c'has d'ar prener dre bost.

Y. V. P.

E Keleier ar miz tremen, pajenn 40, an eizvet linenn a zo bet kollet hag en he lec'h eo bet laketaet an unnekvet: an eizvet linenn oa houman:

Er bloaz 532, ar Vretoned a zo trec'het gant ar Zaozon.

Leor an A. Gwillou

O deus rakprenet al leor e miz Genver:

An A. Conq, person Plounéour-Trez	10
An A. Athanas Ruellen, Kloerdi Kemper	1
An Dell Anna ar Fur, er vourc'h, e Sant-Evarzec ..	1
An Dell Jann Lossec, Kerbrad-an-Dour, Plougerne ..	1
An Tad Rozec, Ti ar visionerien, Josselin	1
Skol gristen Poullan	1
An Dell Jann Conan, Mestrez-Skol, Poullan	1
An A. P. Bourdellès, Serval, dre Lanuon	1
An A. Y. Calvez, quartier-maitre électricien, Croiseur Duguay-Trouin, Toulon (Var)	1
An A. Foll, person Lok-Maria-Plouzané	2
<hr/>	
Rakprenet eta er miz-man	20

Leoriou rakprenet betek-hen: 892 + 20 = 912.

Ne glozimp ket roll rak prenerien leor an A. Gwillou ken na hon devezo tapet ar MIL.

Petra eo 1.000 rakprener pa 'z eus e Breiz 1.500.000 den o komz brezoneg hemdez?

NEBEUD A DRA, sur a-walc'h, pa zeller ouz niver ar Vretoned HA KALZ evelato pa zonjer NE ZESKER KET C'HOAZ LENN BREZONEG, ER SKOLIOU, DA VUGALE BREIZ!

Re wir eo atao ar pezh a skriva an Tad Abgrall, — marvet vikel vras e Bro Annam, n'eus ket pell, — en unan eus e liziri:

« An traou digristen ha diot, e galleg, a vez moulet, « prenet ha lennet; traou kaer Brei-Izel a vez lezet da « vont gant an diaoul... N'eo ket d'in-me lavaret kement- « se, mes

Sotoc'h eged an den
e gelell! »

Degas an hanoioù d'an A. Perrot, Rener Feiz ha Breiz, Scrinac, Finistère. Ar re o deus c'hoant da brena al leor a-raok ma vezo moulet : degas an hano heb an arc'hant.

Divinadennoù miz C'houevrer

Hen Leunissen

N..e..e
R..e..r..z
C.d.r.v..m..o

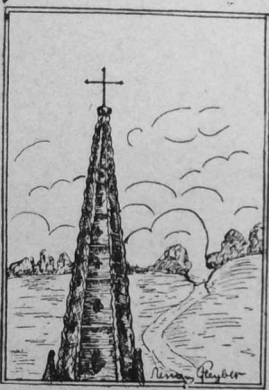
I. — Lakit en teir linenn uhe lec'h al lizerennou a vank.
Degaset gant Herri Caouissin, Paris.

II. — Tad uhel, mamm c'haro,
Mil bugel, rouz ato.

Degaset gant Lusian Bellec, Plouider.

III. — Dib houarn ha marc'hig mein
Marc'heg pri sounn war e gein.

Degaset gant Mac'harit an Ozac'h, Serignac.

IV. — Ar c'hilhog a zo bet
lammet diwar beg an tour,
gand ar gurun ; pelec'h
ema ?

V. — Ar c'hi n'ema mui
en e log ; deuet eo a-benn
d'en em zistaga ; pelec'h
ema ?

Degaset gant Renan Pleyber, Paris.

Dek priz kaer a vezo roet, da Bask, d'an Dek a vezo
da genta evit divinadennou genver, C'houevrer ha meurz ;
arabad degas ar respontchou eta a-raok ma vezo emban-
net divinadennou miz meurz.

Bulletin diocésain d'Histoire et d'Archéologie
paraissant tous les deux mois.

Sommaire de Novembre-Décembre.

I. — H. Pérennes ; Notices sur les paroisses du diocèse de Quimper et de Léon : La Martyre (à suivre)	282
II. — Les Prônes d'un Recteur de Landunvez au temps de Louis XIV (suite)	290
III. — Chanoine A. Le Roy : Un évêque breton : Mgr Léopold de Léseleuc de Kerouara, évêque d'Autun, Châlon et Mâcon (à suivre)	303
IV. — Bibliographie	333
V. — Table des matières du Bulletin diocésain pour l'année 1931	335

Les abonnements (15 fr. par an) partent de Janvier.

Prière d'en adresser le montant à M. le Directeur-Gérant, Chanoine Perrot, Secrétaire général de l'Evêché de Quimper. C/C 34-80, Nantes.

Goulennit e ti ar marc'hadour

ar Zoavon

e galleg « Le Plus Chic »

Hennez eo ar gwella

Ti koz L'OLLIEROU

L'HOSTIS & JORDE

SUCESSEURS

18, 27, rue Louis-Pasteur, Brest

Pa ho pezo eun dra bennak da brena, dalc'hit sonj eo en hon ti e kavoc'h ato ar muia da joaz hag an dessinlou nevesa e mouchoerou ha tavaucherou brodet.

Seiz, mezer, ha danvez a bep seurt.

Dioc'h ar galite an ti-man a werz gwelloc'h-marc'had eget neus forz pehini all.

Eun eskompt a ugent real dre gant a vez roet e marc'hadourez ha dek dre dant d'ar familhou niverus diwar giskouez o c'hartenn.

AU TIGRE ROYAL

FOURRURES & PELLETERIES

37, rue de Siam, BREST

Grand choix de Fourrures
de toutes provenances

-- Transformations --
-- Réparations --

PRIX MODÉRÉS

Prena a reer es-kriz, krec'hin lern, kaerelled-vras, lapined; gozed, pudasked, hag all..., ha pael e vezont prizior mat.

Recherchez-vous
le CAFE à PRIMES ?
achetez
le **Café du Jour**

il vous plaira.

le sac de 250 grammes : 5,75

AVEC UN BON-PRIME

Vente exclusive dans toutes les succursales de l'PECO

CHAMBRES A COUCHER MODERNES ET BRETONNES
SOMMIERS — MATELAS — : — SALLES A MANGER

F. MARTIN Père et Fils

Sculpteurs-Ebénistes, travaillant eux-mêmes à l'atelier.
7, rue de la Mairie, Brest (près la gare).

Ar pezh ne vezo ket kavet ganeoc'h dioustu er stal a vezo great d'eoc'h diouz ho toare.

LES COSTUMES BRETONS MODERNES

gilets, pullovers, vestes, ensembles pour garçonnetts, dames, fillette
TRICOTÉS EN LAINE DE BRETAGNE brodés soie (motifs celtiques)

Créés et déposés par la Maison

CHOLEAU, DE VITRÉ

SONT EN VENTE A :

QUIMPER, chez LE BOZEC, 10, Avenue de la Gare —*— RENNES, "TI BREIZ", 4, rue Hoche
S'ADRESSER AUSSI A : BREST, Mademoiselle CREAC'H, 93, rue de Siam
CHATEAULIN, café BIQU, 13, Grand'ru. le pre- —*— PONT-CROIX, restaurant FOUFON, le troisième jeudi
mier jeudi du mois. du mois.

Dépôtaires demandés en chaque ville — GROS : CHOLEAU, VITRE (I.-et-V.)

Klenved ar c'henou hag an dent

SUCESSEUR DE
A. LAPIQUONNE L. JÉZÉQUEL

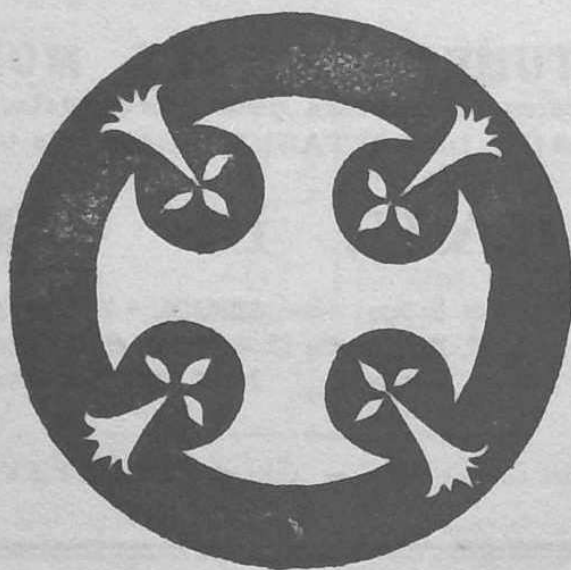
Tenner dent

Loreet gant skol-vedesinerz Paris

A denn an dent hep poan hag a laka dent nevez, war aour
ha war gaoutchouk, hervez ar skouerlou diveza.
Gwarantisa a ra e labour.

RESEO A RA :

Bep Lun, e LESNEVEN, Hôtel Le Roux, ha bep Sadorn
e BRASPARTS hag er FAOU. — Ar c'habinet a gonsul
tationou a zo digor e Brest, 4, passage St-Martin, aboue 9 eur
beteg krestez, ha da 2 eur betek 6 eur. Tél. 0-16

Feiz ha Breiz a zo pevar real ar pez

BREST, MOULEREZ AR SKRIDOU MAT, 4, STRAED AR C'HASTELL

Ar Merour : F. GEORGELIN.